

SCENARIUSZ ZAJĘĆ 4

Temat: Znaczenie Powstań Śląskich 1919-1921.

Cele: po skończonych zajęciach uczeń:

- zna najważniejsze (wybrane) elementy wiedzy o Powstaniach Śląskich (wydarzenia, postaci, elementy uzbrojenia);
- potrafi wskazać różnice między Powstaniami Śląskimi a XIX-wiecznymi polskimi powstaniem narodowymi;
- potrafi dokonywać selekcji informacji i łączyć wiadomości pochodzące z różnych źródeł;
- rozumie znaczenie przyłączenia do Polski w 1922 r. części Górnego Śląska.

Środki dydaktyczne: elementy pakietu (karty edukacyjne, hasła, karta pracy do scenariusza).

Metody nauczania-uczenia się: wykład wprowadzający, praca w grupach, praca pod kierunkiem.

OGNIWO LEKCJI	ZAKRES TREŚCI MERYTORYCZNYCH	CZYNNOŚCI NAUCZYCIELA	CZYNNOŚCI UCZNIÓW
Ogniwo wiążące (ze względu na specyfikę zajęć brak odwołania do wiedzy w ramach rekapitulacji wtórnej).	Przebieg Powstań Śląskich 1919-1921.	Krótki wykład wprowadzający w tematykę Powstań, ukazujący sytuację przed 1919 r. (stosunki narodowościowe oraz społeczne na terenie Górnego Śląska; aktywność strony polskiej w staraniach o włączenie regionu do Polski). Uczący odczytuje z 3 kart talii krótkie informacje na temat Powstań.	Słuchają wykładu/odczytu nauczyciela oraz zapisują w zeszytach krótkie notki na temat Powstań Śląskich.
Tok lekcji właściwej.	Znaczenie Powstań Śląskich 1919-1921.	Zapisuje temat lekcji, wprowadza do tematu – informując, że celem lekcji będzie ocena roli zrywów dla II RP.	Zapisują w zeszytach temat.
		W zależności od ilości uczniów i pakietów dzieli zespół klasowy. Rozdaje uczniom karty pracy i pomaga wyselekcjonować odpowiednie hasła. Koordynuje pracę uczniów/zespołów uczniowskich, w miarę możliwości uzupełnia przygotowywane przez nich informacje.	Uczniowie dzielą się na drużyny lub pracują indywidualnie (zgodnie z decyzją uczącego). Wypełniają karty pracy.
Rekapitulacja pierwotna.		Wspólnie z uczniami ocenia znaczenie Powstań Śląskich (należy podkreślić przede wszystkim ich wpływ na uzyskanie bardzo ważnej dla II RP części regionu).	Uczniowie oceniają znaczenie Powstań (najlepiej z różnych perspektyw: II RP, regionu, jego mieszkańców etc.).

KARTA PRACY DO SCENARIUSZA ZAJĘĆ 4

Tekst 1. Warto za prof. Ryszardem Kaczmarkiem powtórzyć, że w dyskursie publicznym i popularnym trudno wytłumaczyć współczesnym Polakom, że I powstanie było przegrane, II wygrane, a III - mimo, że wygranym nie było, dzięki strategii politycznej W. Korfanteo, przyniosło Polsce efekty takie, jakby było zwycięskie. Polacy mają kłopot ze zrozumieniem, że zwycięstwo militarne nie musi oznaczać osiągnięcia celu politycznego. [...] Analizując odrzucanie się państwa polskiego po zakończeniu I wojny światowej podkreśla się przede wszystkim arcyważną rolę „cudu nad Wisłą”. Warto jednak pamiętać, że za równie ważny uznać należy górnośląski „cud nad Rawą” (niewielką rzeczką, przepływającą przez Katowice). Wydarzenia lat 1919-1921 przyniosły II Rzeczpospolitej coś, w co jeszcze parę lat wcześniej nikt wierzyć nie mógł i nie potrafił - przyłączenie do Polski Katowic wraz z najlepszymi pod względem gospodarczym terenami Górnego Śląska.

Źródło: M. Fic, Powstania śląskie i plebiscyt z perspektywy 90-lecia, [w:] Następstwa powstań śląskich dla organizacji przemysłu i administracji terenowej, red. E. Rączka. Katowice 2010, s. 15, 22.

Tekst 2. O ostatecznym podziale Górnego Śląska zdecydowała Rada Ligi Narodów, a 20 X 1921 zatwierdziła go Rada Ambasadorów wielkich mocarstw. [...] Po stronie niemieckiej zostało 530 tys. Ślązaków mówiących gwarą lub językiem polskim, natomiast po stronie polskiej 260 tys. ludności opowiadającej się za Niemcami. Choć terytorialnie zyskała Rzesza, to jednak gospodarczo Polska.

Źródło: M. Czapliński, Śląsk od pierwszej do koniec drugiej wojny światowej, [w:] Historia Śląska, red. M. Czapliński. Wrocław 2002, s. 365.

Tekst 3. Ponieważ podziału dokonano przede wszystkim według kryteriów gospodarczych, a mniej według etnicznych, po obydwu stronach pozostały silne liczebnie mniejszości narodowe. [...] Ostateczny rezultat podziału Górnego Śląska rozczarował przede wszystkim stronę niemiecką, w Polsce bowiem znalazło się 85% zapasów węgla i 75% urządzeń przemysłowych. Nowe konflikty były kwestią czasu [...] dla strony niemieckiej podział regionu w 1921 r. pozostał otwartą raną.

Źródło: A. Herzig, K. Ruchniewicz, M. Ruchniewicz, Śląsk i jego dzieje. Wrocław 2012, s. 201.

Zapoznaj się z tekstami 1-3 oraz hasłami z pakietu (o wskazówki możesz poprosić nauczyciela). Odpowiedzi na polecenia z zadań wpisuj do własnego zeszytu.

Zad. 1. Na podstawie tekstu 1 oraz wybranych haseł wskaż główną różnicę między Powstaniami Śląskimi a XIX-wiecznymi polskimi zrywami narodowymi.

Zad. 2. Odszukaj wskazane w tekstach 1-3 główne korzyści z przyłączenia do II RP części Górnego Śląska. Odszukaj w innych źródłach informację na temat potencjału gospodarczego II RP. Wskaż inne główne ośrodki przemysłowe ówczesnej Polski. Wyjaśnij rolę przemysłu w funkcjonowaniu Polski 1918-1939 i postaraj się wskazać i ocenić pozycję międzywojennego województwa śląskiego dla gospodarki II RP.

Zad. 3. Wyjaśnij znaczenie fragmentu zaznaczonego (podkreślonego) w tekście 2. Odpowiedź, co było przedmiotem decyzji osób biorących udział w górnośląskim plebiscycie 1921 r. (czego precyzyjnie dotyczył plebiscyt)?

Zad. 4. Wskaż co najmniej dwa powody sytuacji opisanej w zaznaczonym fragmencie tekstu 3. Oceń, czy istniała możliwość rozwiązania tej sytuacji. Podaj argument(-y) na poparcie oceny.

Zad. 5. Wykonaj analizę SWOT na temat: Przyłączenie części Górnego Śląska do Polski w wyniku powstań śląskich.

PRZYŁĄCZENIE CZĘŚCI GÓRNEGO ŚLĄSKA DO POLSKI W WYNIKU POWSTAŃ ŚLĄSKICH	
Silne strony	Słabe strony
Szanse	Zagrożenia